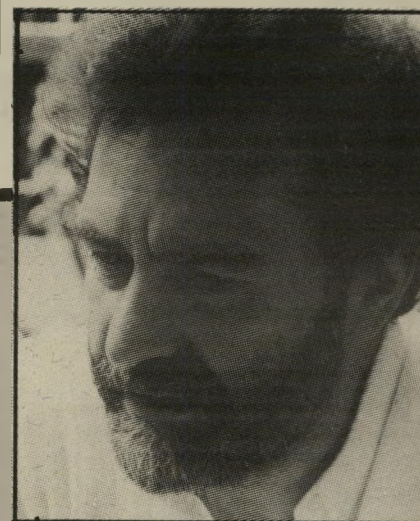

לפסטיבל בחיפה יהיו כמה סרטים מצויינים, אבל לא יהיה לו קו מנחה

אוסף חיקויי בחיפה

ביום השני, ה־30 בספטמבר, עומד להיפתח בחיפה פסטיבל הסרטים הבינלאומי השלישי. השם מעורר כבוד, אולם מה שמסתתר מאחוריו צנוע יותר.

כמו בשתי הפעמים הקודמות, גם השנה מורכבת התוכנית מאסופה מיקרית של סרטים, חלקם טובים יותר, חלקם טובים פחות, כמה מהם יוצאים מן הכלל, אבל ללא שום קו מנחה, ללא שום מאפיין, אשר יצביע על פסטיבל זה כעל אירוע בעל אישיות משלו. הסרטים מסווגים, למעשה, לפי האולמות שבהם יוקרנו. סרטי האודיטוריום של בית-רוטשילד צריכים להיות סרטי-היוקרה, הבכורה הרישמית, שעליהן גאות הפסטיבל. בסינמטק מציגים משהו שאפשר לכנות, בהכללה רחבה מאוד, "קולנוע חדש", ואילו

בימאי מוזמן רייזן הלך רחוק

ביום בחירה אחד יצא פול סימון מביתו, כדי לשתות כוס-כירה, והגיע לאמריקה. זהו, במישפט אחד, תמצית הסרט האימאט (בעברית — מולדת), שאורכו 15 שעות, 24 דקות ועשר שניות. כי כאשר ניגש רייזן, בינואר '79, לפתח סיפור קטן על כפר ותושביו, משהו אוטוביוגרפי קטן וצנוע עבור הטלוויזיה (בקרירה הקולנועית שלו נדעם אז סרט כושל בשם החייט מאולם), לא ידע כי ההפתקה תאריך חמש שנים וארבעה

מרתה מסארוש:

אומרים שאני מירשעת

יותר מפעם אחת רמזה מרתה מסארוש שהיתה שמחה לבוא לישראל. לפני חודשים, כשהיה כאן בנה, מיקלוש ינצ'וב, שעזר לאביו להשלים את צילומי הסרט (ינצ'וב האב, המפורסם כבימאי הונגריה, כבר לא חי עם רעייתו לשעבר, מרתה, ולמעשה מתגורר בפאריס), גילה הבן כי אמו היתה רוצה לבוא ולחפש את-יצילום בישראל, והתיזמון של אוקטובר בחיפה עשוי להתאים לה.

הילוך נוסף לאחר: בודאפט, פברואר האחד-ריון, הוזמנת לשבוע הסרט ההונגרי. סירטה האחרון של מרתה מסארוש, יומן אינטימי, לא הוצג שם, כי כבר הוקרן קודם לכן בפסטיבל-קאן, אבל ידעתי כי נרכש להפצה בישראל וביקשתי לא להחמיץ פגישה עם הבימאית, אשר מאז החלה לעשות סרטים, ב־1968, התפרסמה כיוצרת המעניינת ביותר במיוחד אירופה. בתחילה לצד ינצ'וב, אחר כך בזכות עצמה. היא ערכה גיחה לבודאפט, בין ביקור אחד למישנהו, בעודה בניירורק, בוחנת הצעות לעשות סרטים בארצות-הברית. לראשונה בתקציב גדול! אמרה בעליצות, והתפעלה בעצמה מן העובדה שמעולם לא עשתה סרטים יקרים. הבעיה היחידה עם ביקור בישראל, אמרה אז, "אין לוחזמים. אין דבר רצוי יותר מלבקר במקום שתמיד חלמת לבוא אליו, כשעומדים להעלות סרט שלך — ועוד בפסטיבל סרטים" מסארוש זכתה לטעום מטעם המתוק של הפסטיבלים. הסרטים שעשתה, שעוררו תמיד ביקורת במולדתה, בשל איזמלה-הניתוח החד שנטלה בידה העדינות, עברו בהתפעלות אצל העיתונות הבינלאומית, שצפתה בהם בפסטיבלים ברחבי העולם כולו, וההונגרים, פוליטיים או לא פוליטיים, אוהבים פרסים. האימוץ, האהבה האחרת (בישראל הוצג הסרט תחת שם זה, במקור שמו הוא: הירשות) או תיעשה הירחים (לא הוצג בישראל) היפנו את הורקורים לאשתו של הראוותני שבבימאי הונגריה, העושה קולנוע מסוגנן להפליא, אבל צנוע ואינטימי.

בימאית מוזמנת מרתה מסארוש ושחקן יאן נוביצקי גם בעל וגם שחקן

אך דומה שהאחרון בסרטיה, יומן אינטימי, הוא גם הסרקאסטי והעוקצני מכולם. אלה הם ויכרונות של נערה שבאה מרוסיה להונגריה, מייד בתום מלחמת העולם השנייה, אחרי שאביה נאסר ואמה מתה, והיא מנסה לבנות את חייה שוב בבית דוידה השאפתנית. רדר עיני הנערה. והפרטים הקטנים שאינה מחמיצה, מתגלה הונגריה הנכבשת על-ידי הקומוניזם. האין זה סרט אוטוביוגרפי, הנחשב גם למרושע שבסרטיה, מרתה? האשה קטנת הקומה, בעלת הצחוק הרחב והעיניים הירוקות והגלגוליות, אישרה: "תמיד, תמיד, ובכל מקום, שואלים אותי אותה השאלה. בוודאי שזה אוטוביוגרפי, באותה המידה ששמונה וחצי של פליני גם הוא אוטוביוגרפי. כן ולא. כי לא הפרטים הם המדויקים. הילדה הקטנה אינה בדיוק מרתה מסארוש. למרות שזה הרבה מאוד כך. "אכן, חייתי שם. אבי נאסר, אמי מתה. ובכל זאת, יש בסרט הזה הרבה פנטסיה, כמו בכל הסרטים האחרים שלי. יש ריאליזם, אבל לא ריאליזם טהור. יש גם קצת אבסורדקט. "ואם אומרים שאני מרושעת, גם זה לא חדש. בהונגריה תמיד הייתי רעה. כל מי שלא אהב אותי, ואותם המבקרים שכעסו על מה שאמרתי, אמרו שאני מרושעת. איני רוצה להתווכח איתם." האם זו הסיבה שגם הסרט הזה שכב שנתיים על המדף, לפני שהתירו אותו להצגה? "לא." פוסקת מרתה, ומעלה סיבה שלא קשה לנחש את הקשרה למיקרה זה, של סרט אנטי-סובייטי קיצוני: "בסרטי אני משתמשת בפלש-בק, ולשם כך לקחתי סרט סובייטי, שהגיבורה

ועתידים להגיע בקרוב אל בריהארץ (זה נכון, דרך אנג, גם לגבי הסרטים של האודיטוריום). ועוד יציגו סרטי אנימציה וסרטים ישראלים מצטיינים מן העבר, כאלום צוותא.

בקולנוע שביט — שעדיין עושה הפסקה באמצע הסרט, כי לא רכש מכונת-ההקרנה משוכללת יותר — יציגו את אותם הסרטים שנמצאים, רובם ככולם, במחסני המפיצים

דבר מוזר בדרך לכוס בירה

שעת-האפס שלנו, שמחקה כה הרבה מזיכרוננו. האומה הזאת, שהפכה לבלתי-רמסוגלת להתאבל, היא נכה בזיכרונותיה. רייזן בעצמו היה מופתע כשסירטו גרם להלם-תרבות, בבית ובחוץ. הצעד הראשון היה במינכן, שם הציג אותו בית-קולנוע בשני המשכים, בסוף-שבוע אחד, עם ארוחה קלה באמצע. בעיקבותיו עמדו בתי-קולנוע בערים אחרות בתור, ועשו כדוגמתו. אחר-כך קמה הנציה ומחאה לו כפיים, והמבקרים העניקו לו את הפרס שלהם, כשמישהו הגדיר את כוזה-המשיכה של היצירה במיליון. "זהו דאלאס לאינטימיטיס". מבקר אחר רצה לקום ולנסוע מייד לשאבאך, והתאכזב מאוד שכנודע לו שהכפר הזה אינו קיים במציאות. כברלין נפגשנו שוב, כשבא לקבל את פרס מצלמת-הזהב. מירי הסנאט הכרליני. לפני כמה שבועות גם הגיע ללוקארנו. בתחנה זו כבר ניכר היה בו שהוא מתחיל לעכל את האימאט ואת ההצלחה הגדולה, וכי בקרוב יצטרך להתחיל להיפרד ממנו. אך לא בלי לבוא לישראל לראות מה יגרם אותו סיפור לישראלים, שיחסם לגרמניה ולהיסטוריה שלה הוא כה רגיש ומיוחד. האם יוכלו הם לעכל את העובדה שהאימאט הוא היסטוריה המורכבת מסיפורים קטנים ולא חשובים, כשגם הדברים הנוראים המכבועים נפרטים לרגעים זעירים?

קרה לו: בהתחלה רציתי לספר סיפור על צעיר שעוזב את הכפר שלו. למעשה, רציתי לספר את הסיפור שלי. כשהתחלתי לכתוב, ראיתי שאני מספר על הרבה אנשים. הרבה סיפורים. ושה סיפורים סוחפים אותי הלאה. "הכפר שבו עבדתי היה חזק מן הזיכרונות שלי, ואנשיו החלו משתלטים עליהם, עד שלא יכולתי להבחין מה שלי ומה שלהם. ואז כבר הבנתי שאני יכול לעצור. התחלתי להשתחרר מויכרונותי הפרטיים. הדמויות שיצרתי החלו לחיות את חייהן." וכך נולד כפר בשם שאבאך, שאינו קיים כי אם בדמיונו של רייזן, וממנו יצא סיפור המתחיל ב־1919 ומסתיים ב־1982: סיפורה של מישפחת סיימון, שהפך לראי קטן של ההיסטוריה הגרמנית בתקופה זו — ולשם שינוי, לא דרך האירועים הגדולים, כי אם דרך הסיפורים הקטנים. רייזן ורנר פאסבינדר המנוח רצה לכתוב מחדש את ההיסטוריה של גרמניה. רייזן אינו מתיימר לכך. הוא מנסה קודם כל להעז ולספר אותה. במילים אחרות — הוא עבר את מחסום הפחד: "לספר את סיפורו של מישוהו שחי בתקופת הנאצים, פירושו לגעת בדברים שהם טאבו לגבי בני עמי. לנו, הגרמנים, יש רתיעה נוראה מפני הסיפורים של עצמנו על עצמנו. ההיסטוריה שלנו עומדת לנו בגרון, מאז שנת 1945. זוהי